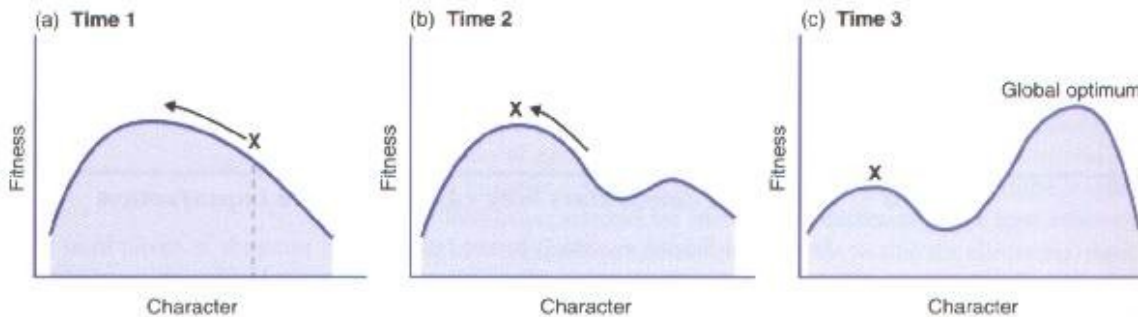
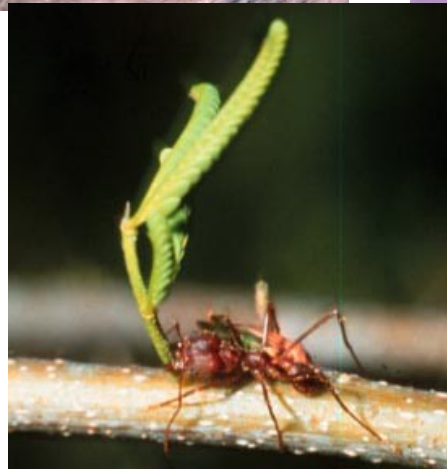
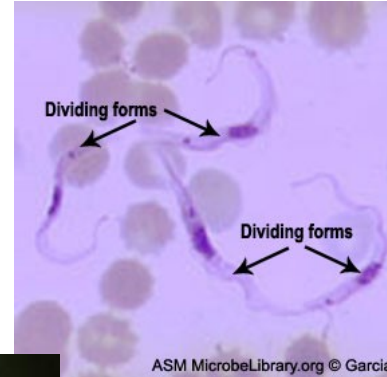
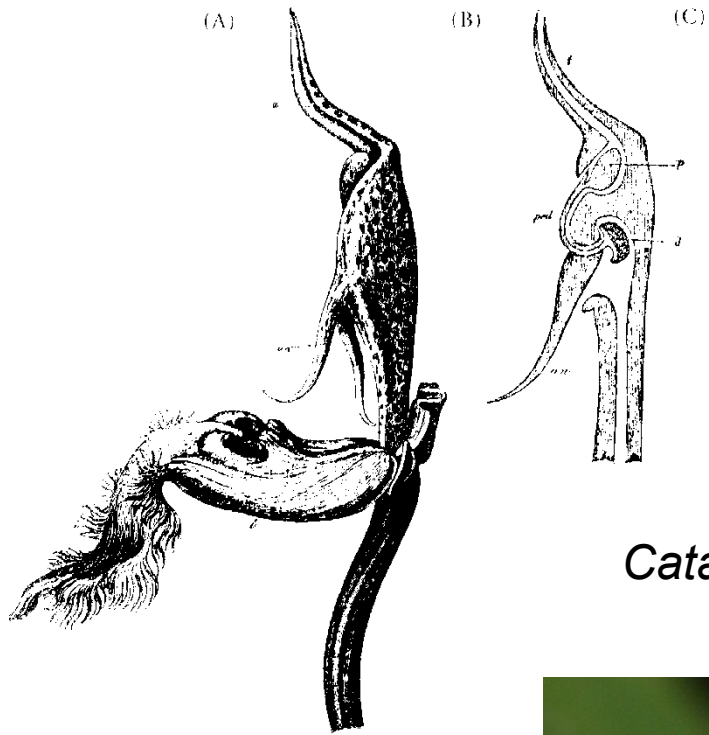

ADAPTACE A PŘÍRODNÍ VÝBĚR

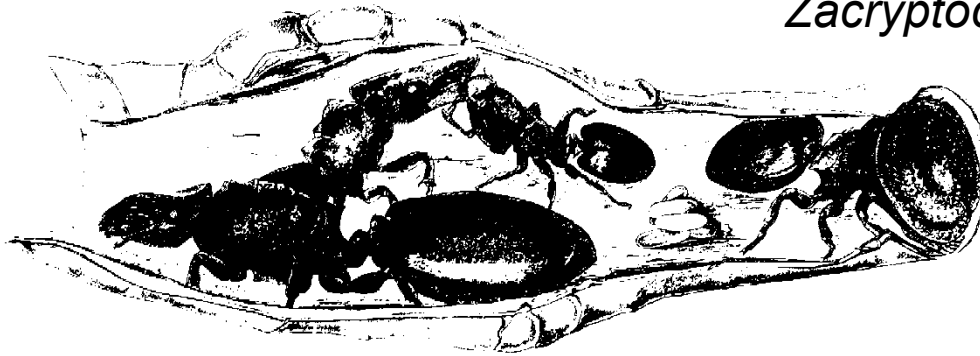
Catasetum saccatum

Chiloglottis formicifera

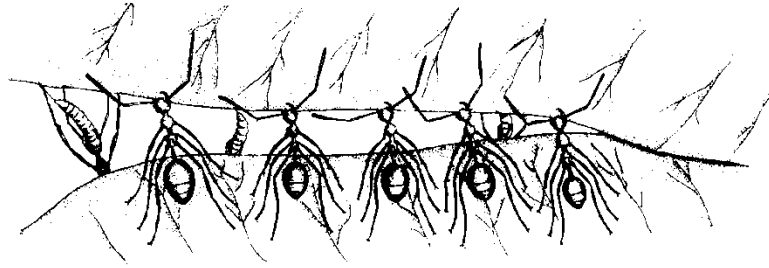
Atta, Acromyrmex: větší dělníci - krájení listů,
vojáci - jejich ochrana,
malí dělníci - žvýkání listů, pěstování hub

Zacryptocerus varians

Oecophylla smaragdina

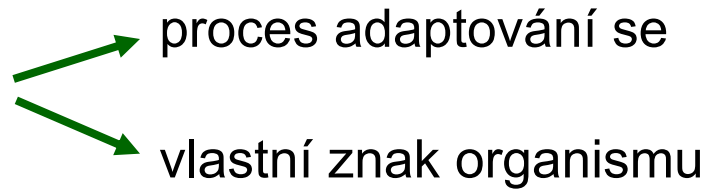
parazité × hostitelé

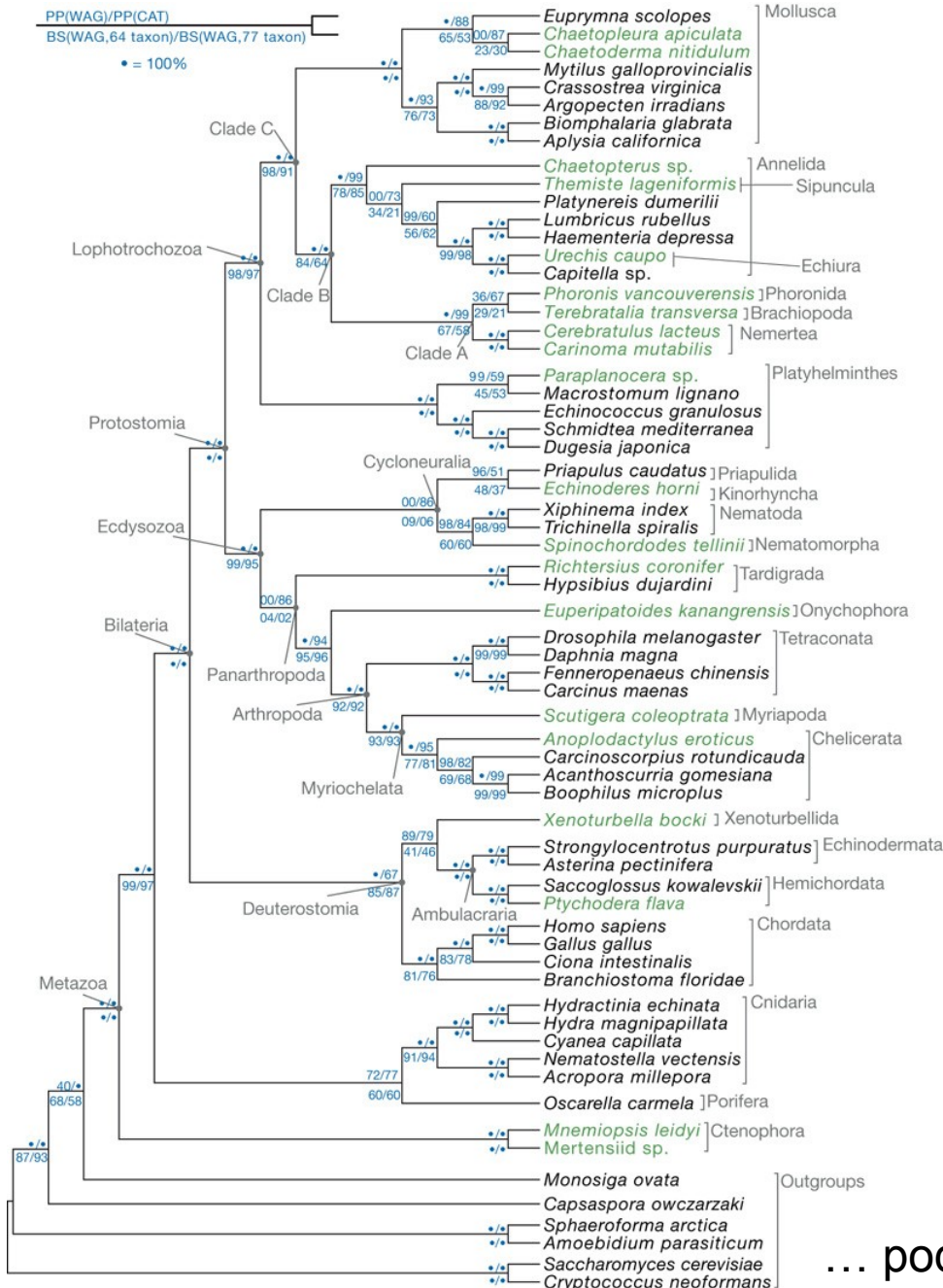
Co musí evoluční teorie vysvětlit:

- vznik složitých adaptací
- vznik znaků, jako rekombinace, pohlavní rozmnožování, programovaná délka života včetně senescence a smrti, posunutí segregáčního poměru, které nositeli nepřinášejí (nebo zdánlivě nepřinášejí) užitek
- kooperace v rámci druhu a mezi druhy × antagonismus v rámci druhu (např. infanticida) a mezi druhy (např. kastrace hostitele parazitem)
- „škodlivé“ adaptace (např. včelí žihadlo)

ADAPTACE

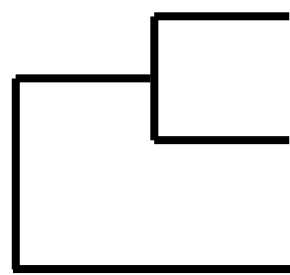
- ➔ znak, který svému nositeli umožňuje lépe přežít a rozmnožit se
- ➔ podmínkou přírodní výběr, ohled na historii
(bezkrídlost blech × Collembola)

chvostoskok nemá křídla,
protože jeho předci je
nikdy neměli

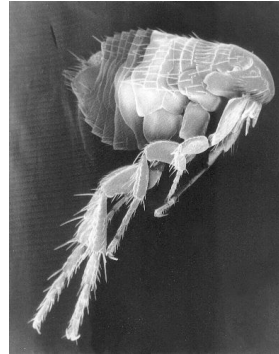
Collembola

Protura

Insecta

blecha křídla ztratila
sekundárně

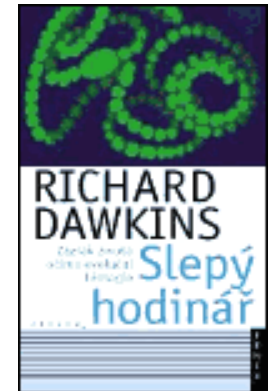
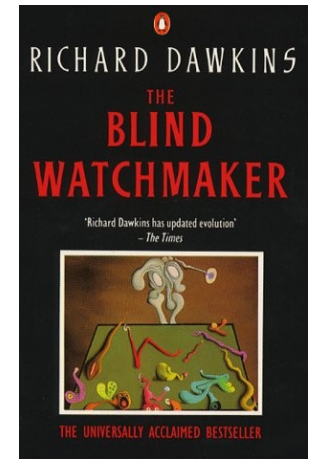

... podobně bezkřídle druhy octomilek atd.

- adaptace známy již dříve - filozofové, přírodní teologové (sv. Augustin, sv. Tomáš Akvinský, William Paley)
- dnes „the argument from design“
- přirovnání k hodináři
- × David Hume
- **Richard Dawkins**: „Slepý hodinář“ (Blind watchmaker)

Vysvětlení adaptací:

- nadpřirozená bytost
- lamarckismus, adaptivní mutace
zebra a lev: zesílení svalstva samo o sobě adaptivní
- ortogeneze
mechanismus?
- **přírodní výběr**

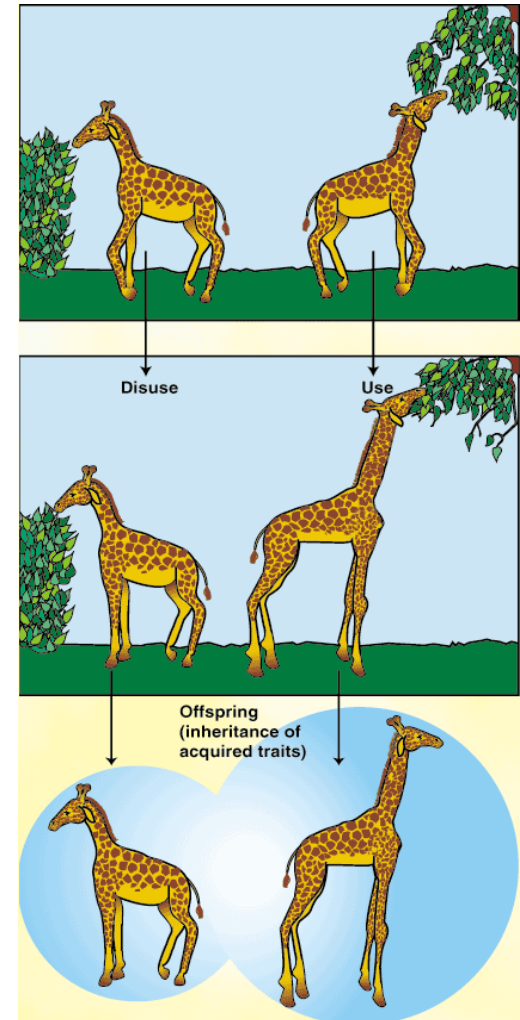
Závěr: Pluralismus při studiu evoluce (drift), nikoli při studiu adaptací

Koadaptace

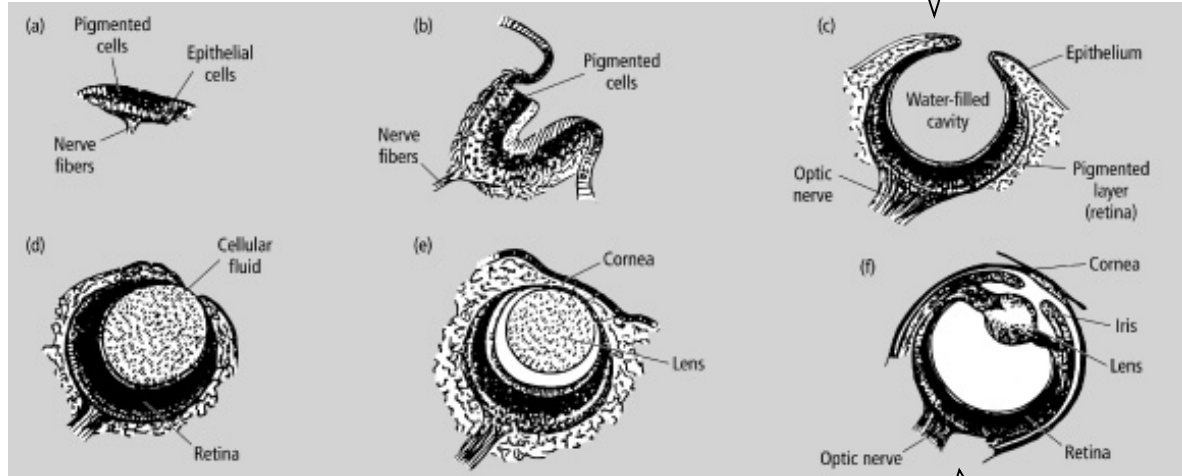
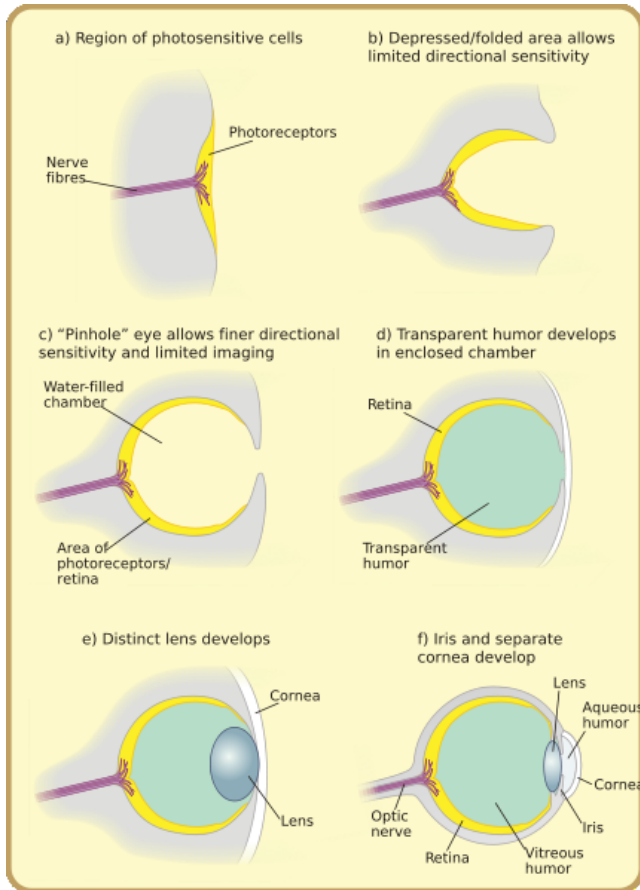
= složité adaptace, vyžadující vzájemně koordinované změny více než 1 části

- **Herbert Spencer**: krk žirafy – současné změny kostí, svalů a cév
- × neovlivňují samostatné geny
- úroveň **genů** (→ genové komplexy, „supergeny“)
- úroveň **orgánů**
- úroveň **druhů** (→ mutualismus)

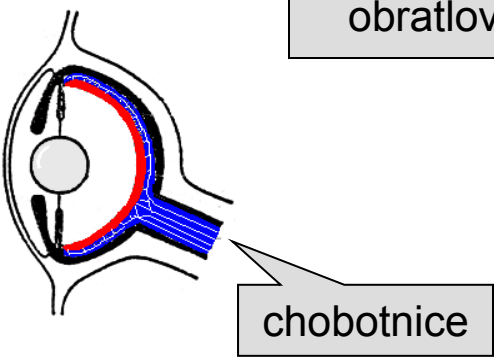
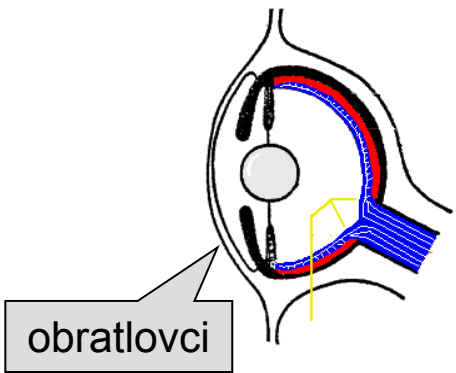
Koadaptace

• evoluce komorového oka:

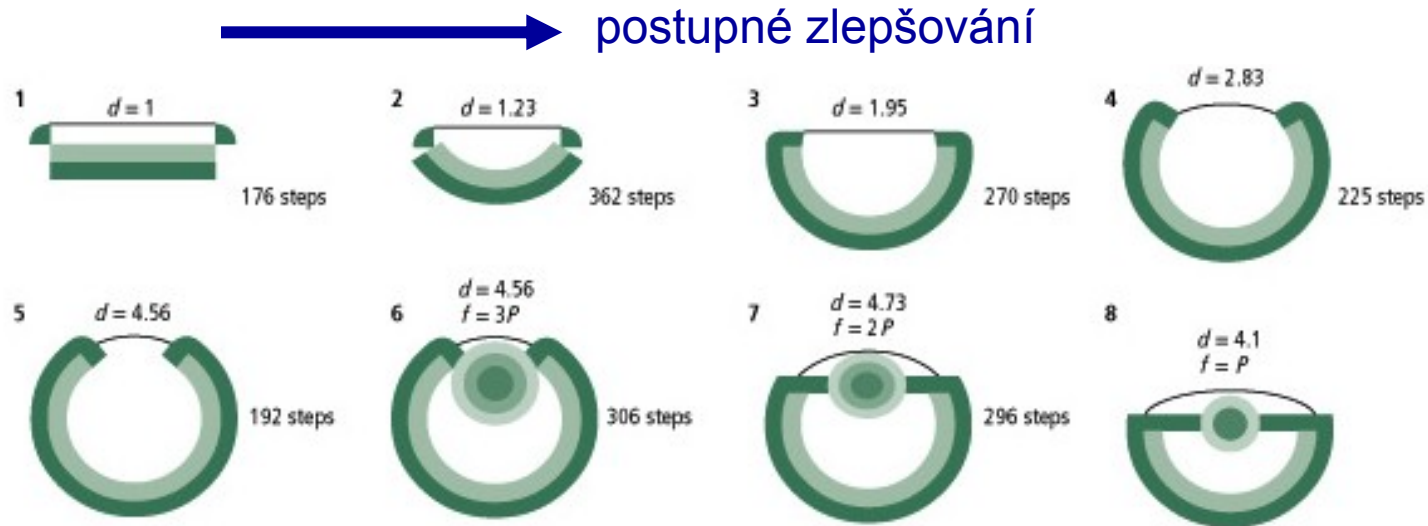
Nautilus

hlavonožci,
obratlovci

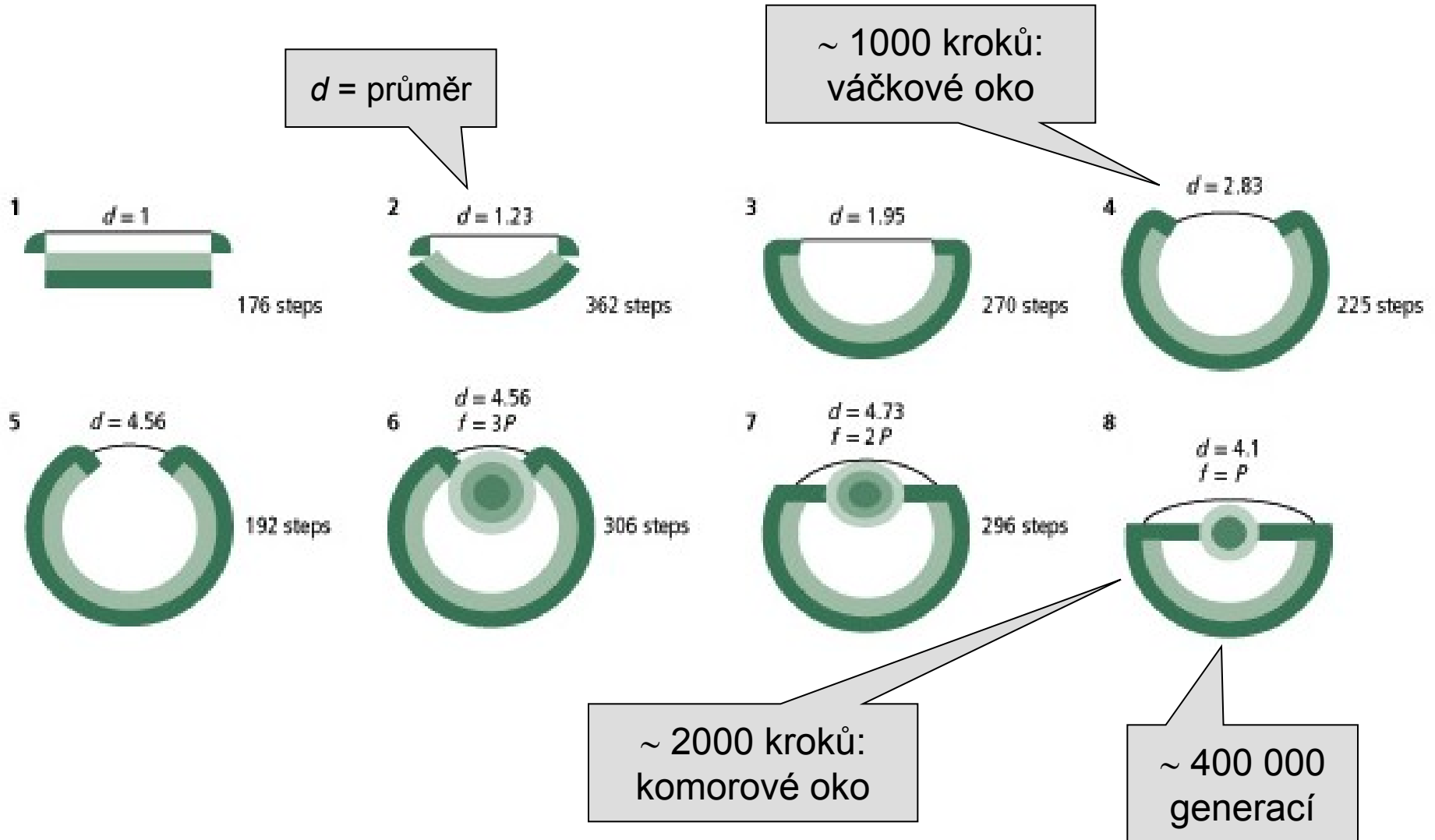
Evoluce komorového oka – počítačová simulace:

- světločivné orgány → nezávislý vznik 40-60× u různých skupin bezobratlých
- Nilsson & Pelger (1994):
  - vrstva světločivných buněk mezi tmavou vrstvou buněk dole a průhlednou ochrannou vrstvou nahoře
  - náhodné změny $<1\%$ → změny k horšímu zavrhnuty
  - kritérium = schopnost rozlišovat objekty v prostoru (optická fyzika → možnost kvantifikace)

Evoluce komorového oka – počítačová simulace:

Preadaptace

- Jak může být funkční poloviční oko nebo poloviční křídlo?

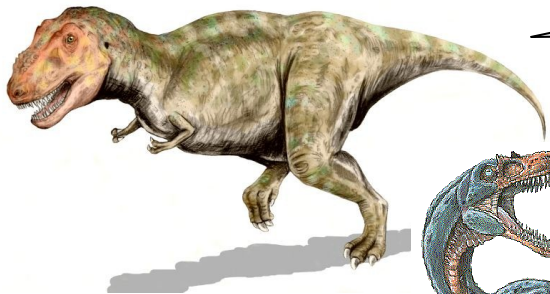

lepší než 1/4 oko a než žádné oko

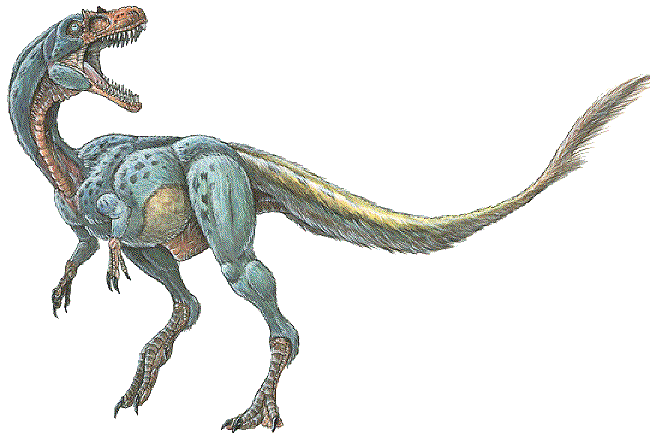

klouzavý let apod.

- **preadaptace** = posun funkce, tj. použití znaku k jinému účelu
- Příklad: peří ptáků (termoregulace → let)

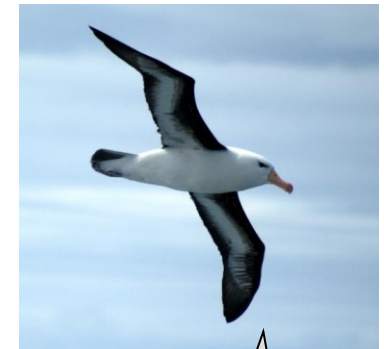

T. rex

Microraptor gui:
klouzavý pohyb

Dilong paradoxus:
termoregulace

ptáci:
aktivní let

Preadaptace

- Příklad: lalokoploutvé ryby - pohyb po dně → šplhání na břeh

Panderichthys (Rhipidistia)

Tiktaalik

Acanthostega

- Příklad: kutikula hmyzu (integument → kostra); mléčné žlázy savců (potní žlázy)
- Stephen J. Gould, Elizabeth Vrba (1982):
pojem **exaptace** = širší smysl - včetně původně neutrálních znaků

Jsou adaptace dokonalé?

- **časové zpoždění** (time lag): „neotropické anachronismy“

Crescentia alata

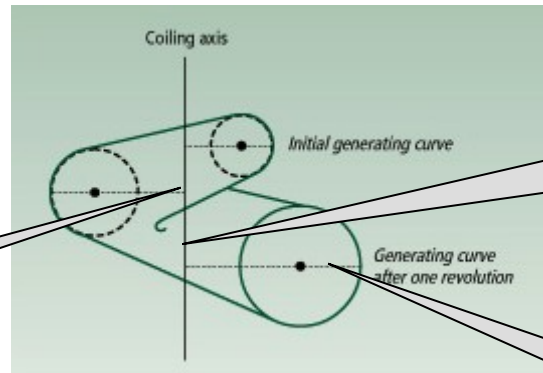

- **genetická omezení**: superdominance
(letální systém chromozomu 1 u *Triturus cristatus*)

- **ontogenetická omezení**:
vychýlení produkce různých fenotypů, nebo
omezení fenotypové variability způsobené strukturou,
charakterem, složením nebo dynamikou vývojového
systému

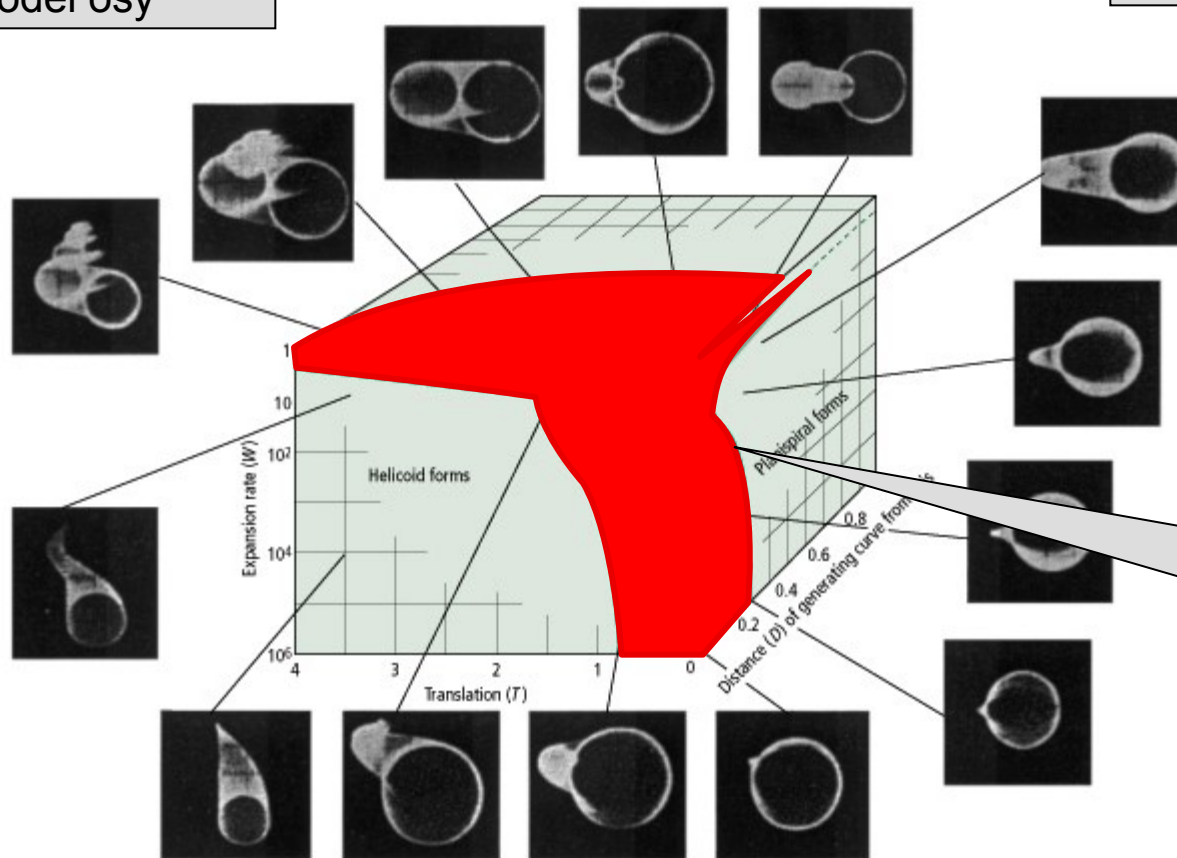
- David Raup (1966):
- morfoпростор popsaný 3 proměnnými

T = translation rate
rozsah pohybu
podél osy

D = tightness of the coil
vzdálenost od osy

W = expansion rate
růst velikosti

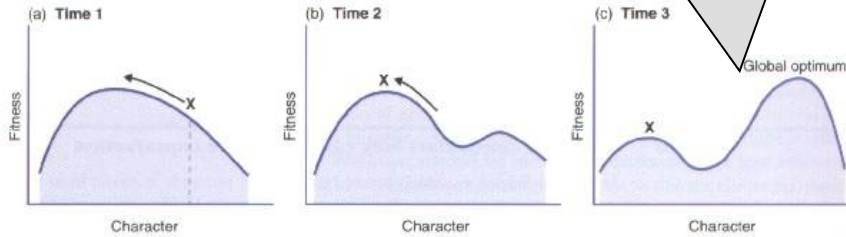

jen některé tvary
skutečně
realizovány

Jsou adaptace dokonalé?

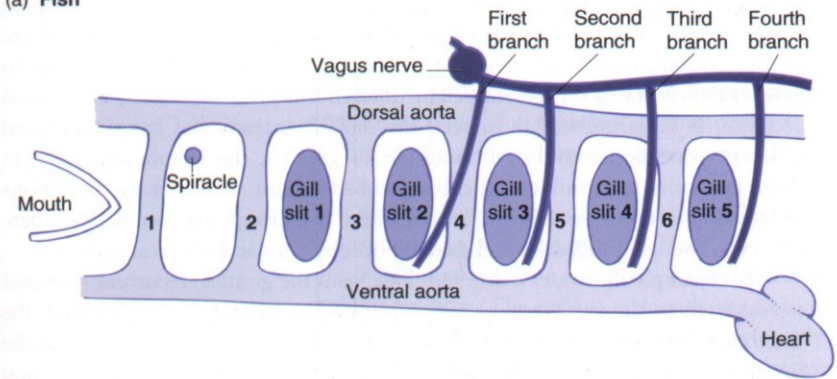
- historická omezení

změna adaptivní krajiny

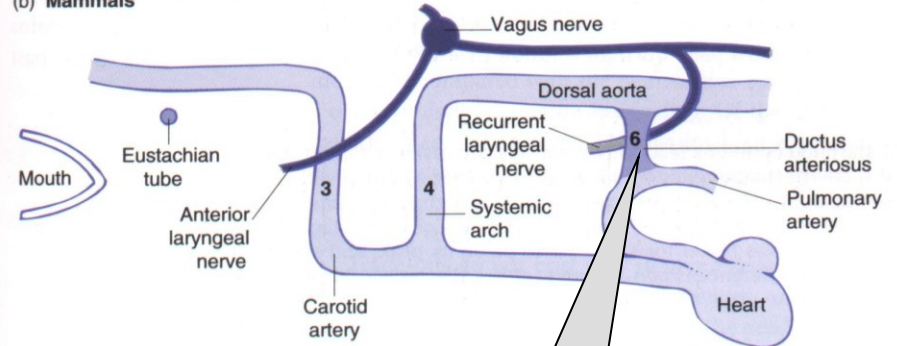

- Př.: hrtanový nerv
- jedna z větví bloudivého nervu (*nervus vagus*)

(a) Fish

(b) Mammals

ductus arteriosus

Jsou adaptace dokonalé?

- **konflikt na různých úrovních:**
selekce na úrovni genu vs. selekce na úrovni organismu

- **kompromis různých adaptivních potřeb:**
  - současné dýchání a příjem potravy při absenci sekundárního patra
  - kompromis life-history parametrů (počet mláďat × věk při první reprodukci)
  - rozdělení času mezi různé aktivity (příjem potravy, odpočinek, ...)

Metody studia adaptací:

- **strukturní složitost:**

čím složitější, tím pravděpodobnější, že jde o adaptace

- **účelnost, demonstrace funkce:**

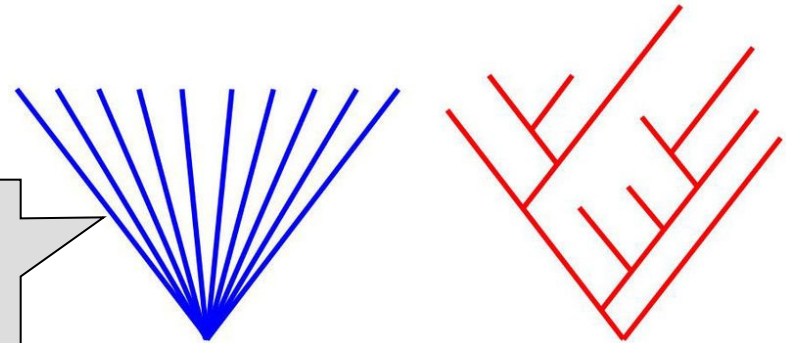
Bergmannovo a Allenovo pravidlo, křídlo sokola × krahujce atd.

- **komparativní metoda:**

spojení s fylogenetickou analýzou

- **experiment**

nefylogenetické statistické metody předpokládají, že srovnávané druhy jsou všechny stejně příbuzné ...

Někdy nelze ani experimentem jednoznačně určit, zda se daná vlastnost vyvinula k určitému cíli → **nebezpečí záměny funkce a účinku:** např. alkaloidy a terpeny u rostlin (odpuzování hmyzu × odpadní produkty metabolismu)

Je každý znak adaptivní?

- fyzikální a chemické zákony:
barva hemoglobinu, návrat létající ryby do vody

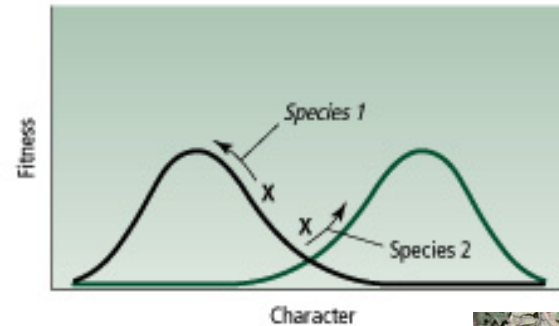
- kulturní dědičnost některých vzorců chování

- drift:
pseudogeny; přechod k partenogenezi u *D. mercatorum*; ztráta struktury v důsledku akumulace škodlivých mutací

skunk

- korelace se selektovaným znakem:
hitchhiking, pleiotropie

- v adaptivní krajině mnoho vrcholů:
kryptické nebo aposematické zbarvení;
lokomoce klokana × zebry

zorila

- fylogeneze:
bezkřídlost,
eusociální chování rypošů?

